

Ivana Dilber

LALO, LALO, SAD MI KAŽI!

Nije to moja mater. Ona nema visoke zelene štikle što četvrtkom u predvečerje lupkaju po asfaltu na parkiralištu kraj nove pošte. Mater ima troje cipele, dvoje ravne i jedne s malo povišenom petom. Ravne su zimske, s gumenim potplatima. Treće, proljetno-ljetne s kopčom postrani, možda bi i lupkale da ih potpuno nove, tek kupljene u Šimeckom, nije odnijela šusteru da na njih nalijepi gumu. Mater ne podnosi lupkanje cipela kad ona, ćaća i ja nedjeljom malo prije deset ulazimo u crkvu gazeći po bordo-sivom poliranom kamenu. Sestru ne vodimo jer se stalno vrpolji, nju ostavimo s babom. Subotom popodne, kad zgotovi sve druge poslove, mater iznese svoje, ćaćine i babine cipele na verandu i namaže ih gustom crnom kremom. Onda ih dugo, dugo trlja jednom starom papom. Kaže da ništa ne može uglancati pravu kožu kao vuna. Njezini su prsti tanki i suhi. Na misi ih čvrsto preplete. Možda skriva crnilo što se uvuklo u nabore članaka i ne da se oprati. Na „mir s vama“ pruža mi ruku. Njezini me prsti bockaju, a to ne volim. Poslije odemo u hotel na limunadu.

...

Baba više ne može na misu, može samo doktoru po recepte. Iako ih može preuzeti i ćaća kad krene na posao, baba mu ne da. Ionako mora izmjeriti tlak i potužiti se na vrtoglavicu. Doktor kaže da joj je to od vratne kralješnice. Kad pravi zapršku, lijevom se rukom pridržava za sudoper, a desnom u kojoj je kuhača pravi krugove u grahu. Poželim da je usisa vrtlog u čorbi zajedno sa šačicom suhoga peršina što ga dodaje na kraju. „Ista si materusina“, kaže sestri kad nitko ne čuje. Sestra ne razumije, a mene ne vidi. Sklupčana sam u fotelji i čitam lektiru. Htjela bih imati babu koja ne miriše na dinstani luk i koja mi kriomice turne novčić za sladoled, onako kao što to čini Zrinkina baba. Nedjeljom jedemo u misnoj robi. Prostremo svečani stolnjak sa zlatovezom po rubovima i upalimo svijeće. Ćaća najviše voli kad je čorba gusta pa u nju može umakati komadiće kruha kao u saft. Kad imamo juhu i meso s krumpirima, iznesemo i dvoje tanjura, duboke i plitke. Baba kaže da je to rasipnost, nije voda džaba, a ni struja. Njezin donji tanjur uvijek ostane čist. Mater sestri oko vrata sveže siperak, a ćaći pod kragu zatakne kuhinjsku krpu, da se ne pokapaju. „Već si uhelaćio tri košulje“,

kaže mu, a on otpuhne tobože ljutito pa, smijući se, navali na jelo. Baba ga udari nogom ispod stola, pogleda u mater i zakoluta očima.

...

„Da nije stara, ne bi bila jalovica“, kaže baba dok umače kocku šećera u bijelu kavu. Tetka Smilja kaže da je sve to u Božjim rukama i pita babu valja li kupus iz bačve za sarmu ili je već sagnjio. Baba ništa ne odgovara. Kad su mater i ćaća na poslu, teka svrati oko deset i donese nam kiki bombone ili voćnu napolitanku. Ljuti se na babu što ne da sestru u vrtić jer mala je nejaka, a babi se vrti. „Da je mlađa, mogla bi rađati ko i ja, do muška“, nastavlja baba nešto tiše. Sad šuti tetka. Kad je mater drugi put bila trudna, baba je isplela plavu dekidu s bijelim rombovima. Njome pokriva krevetninu u ormaru, da se ne praši. Nije oprostila mater što je i drugi put rodila žensko. A ni ćaći što je oženio mater: em je starija, em je iz Bosne.

...

Mater me je rodila s trideset četiri a sestru s četrdeset godina. Zrinkina mater nema ni trideset i još studira. Zrinka kaže da će biti učiteljica i svaki će dan lakirati nokte drugom bojom. Nekad joj iz ladice uzmemo jedini lak koji ima, tamnocrveni, pa lakiramo nokte na nogama. Kad smo u dvorištu, na tek obojen palac lijepimo latice ivančica, mi ih zovemo lale. Smislile smo i stihove: „Lalo, lalo, sad mi kaži, ali mi ne slaži!“ Dok trgamo latice, pjevušimo. Zrinka me pita koga sam zamislila. „Antu iz razreda“, brzo slažem. Pitam lalu voli li ćaća mater. Voli, ne voli, voli, ne voli... Voli. Za rođendan joj svake godine kupi bombonijeru u robnoj kući; na crvenoj je kutiji zlatna ruža i piše Gold Rose. Meni i sestri se ne sviđa, ali skupljamo sjajne papiriće kojima su bombonijere omotane. Jednom joj je donio i buket ljiljana. Tako su jako mirisali da smo ih morali iznijeti u hodnik. Ne voli. Kad ružem namaže usne i stavi rumenilo, ruga joj se i kaže da izgleda kao neka Rada iz Jajca. A meni se baš takva sviđa. Voli. Kad se ukoči od posla, izmasira joj vrat i ramena. Mater radi u skladištu i po cijele dane vuče teške kutije. Nekad, kad je zbole leđa, dobije i injekciju. Ne voli. Nikad je ne poljubi tek onako, kao Zrinkin ćaća njezinu mater. Samo kad joj čestita Božić ili rođendan. Voli, ne voli, voli, ne voli...

...

Nije to moja mater. Ona nema smeđu torbu s resama što se četvrtkom u predvečerje klati na dugom kaišu na parkiralištu kraj nove pošte. Mater ima dvije torbe. Veliku crnu ima oduvijek. Po šavovima je rastegnuta pa ispod crne boje proviruje smečkasta. Kad joj se kaiš skroz raspao i kad ga više nije mogla zakrpati, odnijela je i nju šusteru da joj našije kaiš od jedne još starije torbe. Nosi je gdje god krene. U njoj se nađe svašta: mentol bomboni i tablete, ogledalce i škarice za nokte, krema za ruke i flaster... Jednom nam je, kad smo se vraćali iz Bosne, spala registracijska tablica s auta. Mater je u torbi imala i šrafciğer. Čaća je rekao da joj je tašna jaća od Sport Bilyjeve. Drugu, malu torbu dobila je od tetke Anice. Nju nosi samo u svećanim prilikama, kad ide u svadbu ili na večeru za Osmi mart. U nju stanu novčanik, cigarete i maramice. Srebrna je i blještava, nešto najljepše što mater ima. Katkad mi dopusti da je uzmem kad se s prijateljicama igram žena.

...

Mater prži peksimete za večeru. Čaća ih najviše voli jesti s domaćim kajmakom i maslinama. Ja i sestra jedemo ih s marmeladom. Dok se prži zadnja tura, u hodniku nešto snažno lupne. Sestra vrisne, a ćaća dotrči iz garaže. Na podu leži baba i tiho stenje. Odvoze je kola hitne pomoći. Mater svake večeri kuha juhu od teleće koljenice. Tetka Smilja i ćaća sutradan juhu uliju u termos-bocu i nose babi u bolnicu. Nakon desetak dana babu dovoze u mrtvaćkom sanduku. Po sestru dolazi susjeda. Kaže da smrt nije za nejaćad, a i smetala bi po kući. Iz dnevnog boravka iznosimo dvosjed i fotelju da napravimo mjesta za lijesa na kojem je golemi aranžman od crvenih ruža i naranćastih krizantema. Pokraj lijesa okrugli je stolić s heklanim stolnjakom na koji mater stavlja kristalnu čašu sa svetom vodom i granćicom smreke. Čaća donosi pršut s tavana da mater složi nekoliko ovala meze.

Većer je i kuća je puna rodbine i susjeda. Tko god uđe, kaže: „Ko je umro, pokoj mu duši.“ Kad im netko dadne sućut, tetke plaću malo glasnije. Mater zaplaće tiho i cijelu večer kuha kavu. Čaća ne plaće, samo šuti. Dolaze i materine kolegice iz skladišta pa je gužva. U kuhinju unosimo i plastićne stolice s verande.

Sjedim na trosjedu kraj tetke Smilje, uz lijes. Na stoliću gori velika žuta svijeća. Od njezina mirisa osjećam mučninu. Tetka iz džepa crnoga sakoa vadi krunicu i počinje moliti žalosna otajstva. Kod treće desetice kuća postaje pretijesna. Stigli su i ćaćini prijatelji i kolege iz pošte. Stoje u hodniku dok ne izmolimo dokraja. Poslije ulaze u dnevni boravak, pomole se za babinu dušu pa grančicom smreke naprave znak križa iznad lijesa. Među njima je i ona. Grli i ljubi tetke, Smilju, Anicu i Veru, potom mater i na kraju ćaću. Ovaj put njegova ruka nije na njezinoj guzici, već po sredini leđa. Lagano je tapša. Grizem kut usnice. To činim kad ne znam što bih drugo. Ruka mi sama poleti prema kristalnoj čaši. Čaša lupne o pod pa se otkotrlja pod lijes, a na parketu se napravi lokvica od svete vode. Svi me gledaju. Gledam i ja njih. Sva ta lica, puno lica. Preklapaju se jedna preko drugih. I više ih ne vidim.

...

Jedino što vidim golemi je kotao čorbe, velik i dubok kao bazen. Tako snažno vrije da izbacuje crvene kapljice koje se lijepe po zidovima. Ključali vrtlog najprije usisava visoke zelene štikle. Potom, vrteći je ukруг kao na ringišpilu, usiše i cijelu ženu. Iz čorbe viri samo njezina lijeva ruka u kojoj je smeđa torbica s resama. Ćaća je poteže za kaiš. Crven je u licu i s čela mu kapa znoj. Pokušava je povući još jedanput, ali izgubi ravnotežu te se i sam strovali u kotao. Sjedim na zahodskoj školjci. Hladno mi je i drhtim. Mater mi mokrim ručnikom briše krv s usnica i brade. Htjela bih da me pomiluje svojim tankim i suhim prstima. A ona mi samo kaže: „Sad ravno u krevet. Samo me sramotiš!“